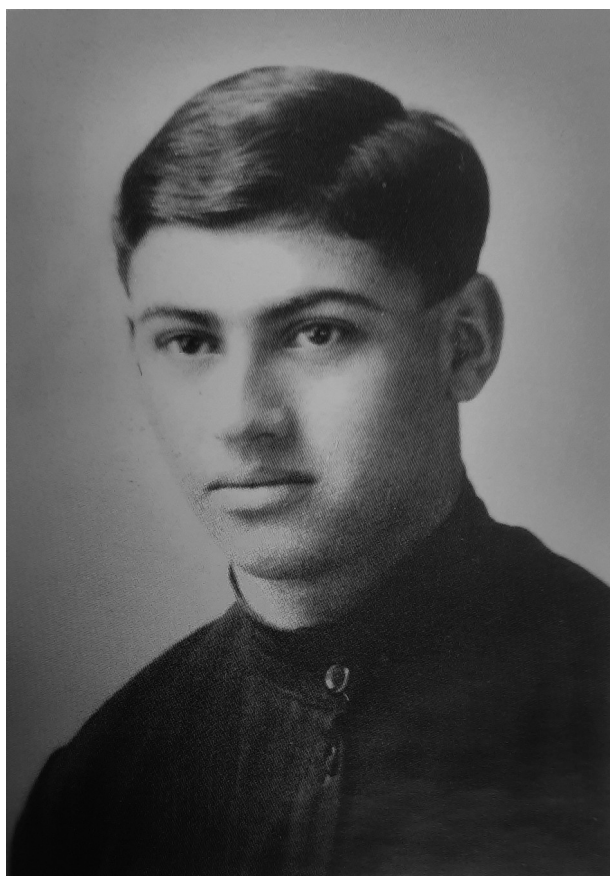

Vadim Vladimirovič Morkovin

(1906 – 1973)

Hrob 2 ob. 19–311

ruský emigrant, básník, memoárista, člen pražské literární skupiny Poustevna básníků, první vydavatel slavné knihy dopisů ruské básnířky Mariny Cvětajevové ke své pražské přítelkyni Anně Teskové.

Vadim Morkovin

Životopis:

Vadim Vladimirovič Morkovin se narodil dne 1. května 1906 (18. dubna 1906 podle starého ruského kalendáře) v Moskvě. V září roku 1923 spolu s matkou jako 17letý mladík přijel do Československa na pozvání svého strýce Borise Morkovina, který se v Praze usadil ještě před první světovou válkou. Otec Vadima Morkovina byl zatčen během období bolševického teroru. Jeho další osud není známý. Zřejmě zahynul ve vězení v Taškentu.

Vadim Morkovin po příjezdu do Československa studoval Ruské reálné reformní gymnázium v Moravské Třebové, zřízené československou vládou pro děti ruských uprchlíků. Dále studoval obor inženýrského stavitelství na Českém vysokém učení technickém v Praze. Studium dokončil v roce 1935 a celý život pracoval jako inženýr. V roce 1938 získal československé občanství. Absolvoval tak životní cestu většiny mladých ruských uprchlíků, kterým Československo poskytlo azyl a pro které se stalo druhým domovem. V květnu roku 1945 se stejně jako mnozí další ruští emigranti jako člen revoluční gardy zúčastnil pouličních bojů Pražského povstání.

Nebyl to ale běžný ruský emigrant. Vadim Morkovin se poprvé proslavil jako básník. Od roku 1931 byl členem slavné pražské literární skupiny Poustevna básníků. Jeho básně byly pravidelně publikovány mimo jiné v pražském exilovém časopise Volja Rossiji (Vůle Ruska) a na stránkách pražského literárního almanachu Skit (Poustevna). Vadim Morkovin patřil mezi kmenové členy literární skupiny Poustevna básníků, která se zapsala dejin literatury ruského exilu.

Po válce se seznámil Vadim Morkovin s pražskou učitelkou a překladatelkou Annou Teskovou, která od roku 1922 až do roku 1939 byla v pravidelném dopisovém spojení se slavnou ruskou básnířkou Marinou Cvětajeovou, jejíž básně patří mezi největší vrcholy ruské literatury 20. století. Toto seznámení bylo pro další život Vadima Morkovina osudové.

Po smrti Anny Teskové v roce 1954 se stal Vadim Morkovin opatrovníkem jejího osobního archivu, včetně souboru 140 dopisů Mariny Cvětajeové. V roce 1969 vydal Vadim Morkovin jako první v pražském nakladatelství Academia slavnou knihu dopisů ruské básnířky Mariny Cvětajeové své pražské kamarádce Anně Teskové, která se od té doby stala jedním z nejznámějších epistolárních románů v dějinách ruské literatury. Zároveň se Vadim Morkovin systematicky zabýval dílem a životem Mariny Cvětajeové a publikoval odborné články věnované slavné ruské básnířce v československém tisku. Byl jedním z prvních odborníků na její tvorbu.

Vadim Morkovin také sepsal rozsáhlé paměti o životě ruské emigrace v Československu.

Vlastní archiv Vadima Morkovina, včetně originálů zmíněných dopisů Mariny Cvětajeové ke své pražské přítelkyni Anně Teskové, je dnes uložen v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze a patří mezi největší klenoty jeho sbírky. Tamtéž je uložen rukopis pamětí Vadima Morkovina, které bohužel dosud nebyly publikovány v plném rozsahu.

Vadim Morkovin zemřel na infarkt dne 8. září 1973 ve věku 67 let v sanatoriu na zámku Hrubá Skála a dne 14. září 1973 byl pohřben na pravoslavném oddělení na Olšanských hřbitovech. Ve stejném hrobě byla jako první v dubnu roku 1962 pohřbena jeho matka Sofja Samojlovna Morkovina (Žofie Morkovinová), roz. Feinberg.

Náhrobek:

Náhrobek na hrobě Vadima Morkovina a jeho matky je běžným žulovým náhrobkem z druhé poloviny 20. století bez významných uměleckých prvků. Současný stav náhrobku vyžaduje drobnou renovaci a obnovení nápisů, které momentálně nejsou čitelné.

Vyznám hrobu:

Hrob básníka Vadima Morkovina patří mezi nejznámější hroby emigrantské nekropole na pravoslavném oddělení Olšanských hřbitovů.

Hrob Vadima Morkovina spolu s hrobem překladatelky Anny Teskové na Vinohradském hřbitově (55–171) je mimořádně důležitou připomínkou na slavnou ruskou básnířku Marinu Cvětajeovou, která žila v Československu v exilu od roku 1922 do roku 1925. Její básně z tohoto období patří mezi největší vrcholy tvorby této klíčové postavy ruské literatury 20. století. Kniha dopisů Mariny Cvětajeové ke své pražské přítelkyni Anně Teskové patří mezi vrcholy ruské literatury 20. století. Důležité je také to, že Marina Cvětajeová vlastní hrob nemá. Vzala si život oběšením v srpnu roku 1941 v ruské Jelabuze dva roky po návratu z exilu do Sovětského svazu. Její hrob na tamním hřbitově byl za války ztracen. Hrob Vadima Morkovina se spolu s hrobem Anny Teskové tak stává důležitým místem, kde se dá uctít i památku slavné ruské básnířky Mariny Cvětajeové.

Hrob Vadima Morkovina spolu s hrobem ruské básnířky Iriny Michájlovské (2 ob. 19–229) také je jedním ze dvou zachovaných hrobů ruských básníků z literární skupiny Poustevna básníků na Olšanských hřbitovech. Tato literární skupina patří mezi největší jevy ruské exilové literatury. K dalším hrobům z této skupiny patří také hrob spisovatele Vasilije Fjodorova na Olšanských hřbitovech (2 ob. 18–209) a již adoptovaný hrob básníka Vjačeslava Lebeděva na Vinohradském hřbitově (53–242). Zakladatelem literární skupiny Poustevna básníků byl významný ruský literární kritik Alfred Bem. Jeho hrob se nezachoval. Zřejmě byl zavražděn během výslechu po zatčení sovětskou kontrarozvědkou Smerš v květnu roku 1945.

Hrob Vadima Morkovina je zároveň spolu s hrobem novináře Dmitrije Mejsnera (2 ob. 19–113) a spisovatele Alexeje Jevreinova (2 ob. 18–178) jedním ze tří hrobů významných ruských memoáristů na Olšanských hřbitovech, kteří ve svých pamětech detailně popsali život ruské emigrace v Československu.

Hrob Vadima Morkovina a jeho matky je zároveň důležitou připomínkou na jeho rodinu, která byla s Prahou spojena již od roku 1904, kdy se zde našel azyl jeho strýc Boris Morkovin. Boris Morkovin ještě před první světovou válkou byl lektorem ruštiny na Karlově Univerzitě a vydavatelem prvních českých učebnic ruštiny. V roce 1919 založil v Praze vydavatelství Naša reč a jako vůbec první v Československu začal vydávat knihy v ruštině, zejména slovníky a pomůcky pro studium ruštiny. Boris Morkovin v roce 1924 odjel do USA a na počátku 30. let spolupracoval jako scenárista se slavným studiem Walta Disneyho. Mimo jiné právě Boris Morkovin byl scenáristou slavného animovaného filmu Tři malá prasátka studia Walta Disneyho z roku 1933, který se zapsal do zlatého fondu světové animace.

Tvorba:

Básně Vadima Morkovina bohužel zatím nejsou přeloženy do češtiny. Jako ukázkou jeho tvorby uvádíme báseň Šumava z roku 1934, která je jedním z příkladů odrazu konkrétních českých realit v tvorbě ruských autorů literární skupiny Poustevna básníků:

Шумава

Лес и шелест... Струны сосен
Стынут в сумрачном покое.
Легким тесен и несносен
Горный воздух, горечь хвои...

На опушке причитает
Диск визгливой лесопилки.
Ель верхушкою взбивает
В небе облака обмылки.

Белка бьется в сучьев невод,
Хвост роняя в хвой бездонность.
Лечь на землю, видеть небо
— И не думать, — и не помнить.

1934

Zdroje v ruštině:

Цветаева Марина Ивановна. Письма к Анне Тесковой. Составитель: Морковин Вадим Владимирович. Прага: Academia, 1969.

Морковин Вадим Владимирович. Воспоминания // Русская литература. Москва. № 1 за 1993 год. Стр. 190–241.

Поэты пражского «Скита». Стихотворные произведения. Составитель: Малевич Олег Михайлович. Санкт-Петербург: Росток, 2005. Стр. 449–454.

«Скит». Прага. 1922–1940. Антология. Биографии. Документы. Составитель: Белошевская Любовь Николаевна. Москва: Русский путь, 2006.

Морковин Вадим Владимирович. Пражские отклики на смерть Марины Цветаевой // Československá rusistika. Praha. Ročník XIV. № 2 за март 1969 года. Стр. 84–86.

Представители эмиграции с территории бывшей Российской Империи в Чехословакии (1918–1945). Биографический словарь. Составители: Гашкова Дана, Копршивова Анастасия, Белошевская Любовь, Янчаркова Юлия, Гаген Сергей. Praha: Academia, 2021.

Zdroje v češtině:

Cvetajevová Marina. Myslete na mne na pražských mostech. Dopisy Anně Teskové. 1922–1939. Praha: Lidové noviny, 2016.

Osobnosti emigrace z území Ruské říše v meziválečném Československu. Biografický slovník. Sestavili: Dana Hašková, Anastazie Kopršivová, Ljubov Běloševská, Julie Jančárková, Sergej Gagen. Praha: Slovanský ústav AV ČR, Academia, 2023.

Práce ruské, ukrajinské a běloruské emigrace vydané v Československu 1918–1945. Bibliografie s biografickými údaji o autorech. Díl 1. Svazek 2. Bibliografii zpracovaly Zdeňka Rachůnková a Michaela Řeháková, biografická hesla zpracoval Jiří Vacek. Praha: Národní knihovna ČR, 1996.

Biografická databáze emigrantů Slovanského ústavu Akademie věd České republiky:

Vadim Morkovin:

<https://www.slu.cas.cz/cs/morkovin-vadim-vladimirovic-1943>

Boris Morkovin:

<https://www.slu.cas.cz/en/morkovin-boris-vladimirovic-1880>

Marina Cvetajeva:

<https://www.slu.cas.cz/en/cvetajeva-marina-ivanova-1169>

Zpracoval: Vladimír Pomortzeff pro Hřbitovní a pohřební služby Praha dne 7. července 2024.